

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.67.082>
УДК 02:004]:[355.48((470+571):477):316.77]

Олександр Аулін,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: sozionik@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7304-7182>

Олена Ауліна,

кандидат політичних наук, молодший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: elena_aulina@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7988-4974>

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОТИДІЇ ДЕСТРУКТИВНИМ РОСІЙСЬКИМ НАРАТИВАМ

У статті досліджуються стратегічні комунікації, що здійснюються з використанням наявних інформаційних ресурсів України в контексті боротьби з російськими наративними конструкціями (НК). Розглянуто підходи закордонних і вітчизняних експертів до визначення терміна «стратегічні комунікації» (СК). Здійснено аналіз використання НК у межах негативного російського впливу на інформаційний простір України. Досліджено організаційні та інші заходи, що здійснюються українськими учасниками СК у контексті протидії деструктивному інформаційному впливу з боку РФ. Наведено рекомендації з підвищення ефективності вітчизняних СК, зокрема через використання додаткових можливостей бібліотек. У дослідженні застосовано компаративний метод, методи соціології і політології, а також експертних оцінок.

Ключові слова: стратегічні комунікації, наратив, соціальні комунікації, інформаційна безпека, інформаційний простір, бібліотечно-інформаційні центри.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах широкомасштабної війни, розгорнутої РФ проти України, постійно зростає роль стратегічних комунікацій. Насамперед ідеться про потужні атаки з російського боку на інформаційний простір України, які постійно здійснюються із задіянням державних і приватних інституцій. Шляхом масованого викорис-

© А. Аулін, О. Ауліна, 2023

тання нарративних конструкцій, розроблених російськими політтехнологами, Кремль намагається підірвати єдність українського суспільства, щоб послабити супротив власній воєнній агресії. Задля досягнення згаданої мети піддаються деструктивній критиці дії вищого керівництва України, робляться спроби дискредитувати силові структури і правоохоронні органи в очах широких верств українського соціуму й західних партнерів. Москва намагається посягти розбрат серед вірян різних конфесій, спрямувати інформаційну агресію на культурну й політичну асиміляцію тимчасово окупованих територій України. За таких умов суттєво зростає роль заходів інформаційної протидії, що здійснюються в межах СК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало аспектів проблем, що торкаються стратегічних комунікацій, розкрито в роботах таких закордонних і вітчизняних авторів, як Д. Верчич [1], К. Галаган [1], Д. Дубов [19], П. Корніш [3], Ж. Ліндлей-Френч [3], Б. ван Рулер [1], К. Сіраміш [1], Д. Хольцхаузен [1]. У цій царині науково-інформаційної діяльності українських бібліотечно-інформаційних центрів присвячені дослідження В. Горового [18], Ю. Половинчак [20] та ін. В. Ліпкан [6] розглядає стратегічні комунікації в контексті процесів державотворення, що відбуваються в сучасній Україні. Питання використання стратегічних комунікацій у протидії російській навалі аналізуються такими науковцями, як О. Базар [10], Б. Гудал [4], С. Корман [4], К. Лазарук А. [11], А. Третвей [4] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні, на жаль, практично відсутні роботи, присвячені аналізу використання потенціалу стратегічних комунікацій у сфері протидії поширенню російських нарративів в українському інформаційному просторі.

Мета статті – здійснити аналіз використання потенціалу стратегічних комунікацій у контексті протидії поширенню в українському інформаційному просторі деструктивних російських нарративів.

Виклад основного матеріалу. Згідно з логікою дослідження, було застосовано компаративний метод (зокрема, для порівняння різних підходів щодо розуміння стратегічних комунікацій), методи соціології і політології, а також експертних оцінок (під час дослідження сутнісних характеристик російських нарративів та протидії їм з українського боку). У результаті з'ясовано, що в умовах російсько-української війни сучасні стратегічні комунікації використовуються як дієвий засіб для вирішення багатьох завдань, що доповнюють бойові дії, або стають самостійним елементом боротьби в інформаційній сфері.

У найбільш загальному вигляді СК розглядаються західними вченими як цілеспрямовані комунікації, що здійснюються суб'єктом для виконання

своєї місії [1]. Так, експертами НАТО стратегічні комунікації тлумачаться як «скоординоване і відповідне використання можливостей і діяльності НАТО – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків із громадськістю, інформаційних та психологічних операцій у разі необхідності для підтримки політики Альянсу, операцій і заходів та з метою просування цілей НАТО» [2]. Європейський погляд на стратегічні комунікації здебільшого знаходить своє віддзеркалення в підходах Chatham House, де СК визначається як «система взаємопов'язаних дій на стратегічному, оперативному і тактичному рівнях управління, що спрямована на досягнення розуміння інтересів і потреб цільових аудиторій і виявляє ефективні методи і механізми активації та підтримки певних типів поведінки з боку цих аудиторій» [3]. Американські експерти С. Корнан і Б. Гудал звертають увагу на такий суттєвий момент у розвитку стратегічних комунікацій, як заміна в останні десятиліття в домінуючих моделях СК монологічних компонентів на діалогічні [4].

Російські підходи до здійснення стратегічних комунікацій на перший погляд збігаються із західними. Спільним для них є розуміння СК як гранично широкої за своїм охопленням діяльності, пов'язаної з досягненням стратегічних цілей, необхідністю синхронізації дій різних суб'єктів. Проте головна спрямованість російських СК має відверто агресивний характер. Досить часто їх кінцевою метою, крім поліпшення іміджу держави на міжнародній арені, є просування або зміна культурних (ідеологічних) цінностей у свідомості цільових аудиторій [5, с. 19–28].

На відміну від країни-нападника з українського боку відсутня агресивна спрямованість у визначенні стратегічних комунікацій. Наприклад, автор однойменного словника В. Ліпкан пропонує на теперішньому етапі історичного розвитку розглядати СК «як узгоджені та скоординовані урядом держави можливості інституціональної структури та інститутів громадянського суспільства, спрямовані на розуміння цільової аудиторії з метою створення, зміцнення, збереження та розвитку сприятливих умов для просування з урахуванням національних цінностей легітимованих національних інтересів, політики та цілей держави через використання узгоджених концепцій, стратегій, доктрин і програм, планів, тем, меседжів, смислів, наративів і продуктів, поєднані та синхронізовані з діями, можливостями, спроможностями та потенціалом усіх елементів системи державного управління» [6]. У Доктрині інформаційній безпеки України, а також у Доктрині зі стратегічних комунікацій ВКП 10-00(49).01 Збройних сил України визначено, що «стратегічні комунікації – скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної

дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави» [7]. Поряд з цим, якщо в національній Доктрині інформаційної безпеки «стратегічний наратив – спеціально підготовлений текст, призначений для вербального викладення у процесі стратегічних комунікацій з метою інформаційного впливу на цільову аудиторію», то в ЗСУ «стратегічний наратив – основоположна ідея, що відображає та визначає базові принципи існування та шляхи розвитку ЗС України, характер і спрямованість внутрішніх і зовнішніх взаємовідносин, на основі якої формуються напрями реалізації державної (відомчої) політики» [8].

Найбільш небезпечною в стратегічних комунікаціях Кремля є інфільтрація до інформаційного простору України деструктивних наративних конструкцій, розроблених російськими політтехнологами. Такі наративи часто спираються на міфологізовані стереотипи мислення, що вкорінювалися в колективному несвідомому ще за часів колишнього СРСР або навіть Російської імперії. НК антиукраїнського характеру використовуються, зокрема для формування комплексу меншовартості українців, хибних уявлень про події в сучасній Україні, у самій РФ та в інших країнах, насамперед тих, з якими офіційним Києвом встановлені партнерські відносини. Згадана діяльність має системний характер і активізується під час загострень російсько-українських відносин. Поширення російських наративів здійснюється через телебачення, радіомовлення, друківані та електронні ЗМІ, інтернет-ресурси тощо, для цього використовуються як офіційні пропагандисти, так і діячі науки і культури, представники російської громадськості, органів влади й управління [5, с. 19–28].

Російське вторгнення 2022 р. супроводжувалося черговою активізацією антиукраїнських інформаційних атак, які відбувалися з використанням як нових, так і «вживаних» наративних меседжів (НМ). Одним із базових НМ російської навали стали різні варіації на тему: «Де ви були коли наших людей 8 років вбивали на Донбасі й руйнували Донецьк». У цьому випадку неозброєним оком видно намагання російських пропагандистів одразу приголомшити об'єкт впливу і виключити можливість критичного ставлення до інформації, що надається. Після цього йдуть численні перманентні фейкові вкидання, які, звісно, супроводжують використання НМ, щоб відволікти увагу й не дати змогу проаналізувати останні [9].

Певною новелою стало розкриття російських наративів у статті Т. Сергійцева під назвою «Що Росія має зробити з Україною», яка активно поширювалася російськими ЗМІ та окремими пропагандистами. Структурно це є повністю розгорнута НК з головним меседжем – «Як повністю

знищити все українське». Її автор вважає, що «українізм – штучна антиросійська конструкція». Тому «дебандеризації буде самої по собі недостатньо... Денацифікація України – це і її неминуча деєвропеїзація... Денацифікація неминуче буде й деукраїнізацією», проголошує він [10].

Варто також звернути увагу на те, що для підвищення ефективності інформаційних впливів російською стороною активно застосовувалася технологія псевдо-фактчекінгу – нібито для боротьби з українською пропагандою, а по суті – для маніпулювання та заперечення фактів воєнних злочинів військовослужбовців РФ в Україні. Такі проекти («Війна з фейками», «Цвинтар фейків» тощо) нібито спростовували поширювані українцями фейки. Проте аналіз їхнього змісту свідчить, що саме ці «українські фейки» ніколи не поширювалися в українському інформаційному просторі. Вони навмисно створювалися пропагандистами РФ, а потім ними ж і спростовувалися, щоб звинуватити Україну в поширенні дезінформації. Такі псевдо-фактчекінгові проекти російської пропаганди мають певний успіх серед іноземної аудиторії. Частина наративів стають вірулентними і поширюються багатьма мовами [11].

Для протидії поширенню в інформаційному просторі України деструктивних російських наративів із початку російської агресії в 2014 р. активізувалася діяльність зі створення державних і недержавних організацій, що включилися в протиборство з інформаційною агресією з боку РФ у контексті здійснення стратегічних комунікацій. Згадані організації викривають небезпеку російських наративних і фейкових конструкцій, здійснюють контрдезінформаційні заходи, проводять профільні наукові дослідження, а також координують зазначену діяльність.

Наприклад, 2020 р. було сформовано Управління стратегічних операцій Апарату Головнокомандувача ЗС України, яке опікується питаннями організації, координації, синхронізації та контролю за реалізацією заходів СК у Збройних силах України, забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів стратегічних комунікацій ЗСУ, розвитку спроможностей ЗСУ з питань СК та проведення їх оцінювання [12].

Крім того, при Національному університеті оборони України ім. Івана Черняховського функціонує Навчально-науковий центр стратегічних комунікацій у сфері забезпечення національної безпеки та оборони STRATCOM. Центр здійснює підготовку й підвищення кваліфікації військовослужбовців і працівників структур сектору безпеки та оборони держави з питань СК. А також проводить наукові дослідження проблем СК у взаємодії з провідними освітніми, науковими організаціями України та держав-членів НАТО [13].

Цю ініціативу підхопити й інші інституції. Так, у 2021 р. був створений Центр стратегічних комунікацій Національної академії Служби безпеки України. Центр здійснює науково-освітнє забезпечення підготовки зі СК співробітників СБУ, а також інших інститутів сектору безпеки і оборони та працівників органів державної влади, виробляє проактивні технології протидії інформаційно-психологічним загрозам з боку РФ, об'єднує зусилля фахівців безпекових, державних інституцій, представників громадянського суспільства у протидії російській агресії. У тому ж напрямі працюють Служба стратегічних комунікацій Головного управління Національної гвардії України, відділ інформаційної безпеки та розвитку інформаційного суспільства Національного інституту стратегічних досліджень [14].

Активна робота з протидії деструктивному російському інформаційному впливу проводиться МЗС України, а також Центром стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики України. Останній бере участь у розбудові стратегічних комунікацій (розробка контрнарративів РФ, проведення інформкампаній, включення українських нарративів у щоденну комунікацію уряду), протидії дезінформації та формуванні стійкості до неї, регулярному інформуванні про гібридну агресію з боку Росії на міжнародному рівні, напрацюванні механізмів протидії дезінформації спільно з міжнародними партнерами [15].

Не менш активно боротьбою з дезінформацією і фейками займається Центр протидії дезінформації при РНБО України, а також численні громадські організації на кшталт «StopFake», «Детектор медіа», «VoxCheck» [16]. Крім боротьби з російськими нарративами та іншими маніпулятивними конструктами в межах СК на шпальтах друкованих і електронних видань, виступів з екранів телевізорів і участі в радіопередачах, здійснюються більш масштабні заходи, такі як, наприклад, міжнародний щорічний Київ Stratcom Forum (KSF). Під час роботи KSF відбувається поєднання та обмін досвідом про підходи щодо протидії гібридній агресії й побудові стратегічних комунікацій у сучасних умовах [17].

Враховуючи викладене і цілком погоджуючись із висновками В. Горового: «Інформаційні комунікації, насамперед стратегічні, управлінські структури справедливо вважають найефективнішим механізмом керування інформаційними обмінами на сучасному етапі інформатизації, який зараз характеризується постійно зростаючим числом джерел суспільного інформування» [18], а також Д. Дубова: «На інструментальному рівні ефективна система СК – це передусім однозначна формалізована модель взаємодії відомств, їх оперативна співкоординація для утвердження певного нарративу» [19], можна констатувати, що в нинішніх умовах

будь-яка державна або недержавна організація в Україні, яка має змогу впливати на формування внутрішнього або зовнішнього інформаційного простору, здатна зробити свій позитивний внесок у загальноукраїнську боротьбу проти російської інформаційної агресії. У цьому контексті треба звернути увагу на декілька важливих моментів. По-перше, вкрай необхідною є панівна роль державних установ, до компетенції яких віднесено координацію проведення стратегічних комунікацій. В іншому випадку різні суб'єкти СК можуть здійснювати інформаційні заходи, що дублюватимуть один одного або, навіть, перешкоджати їх реалізації. Це негативно позначатиметься на ефективності стратегічних комунікацій загалом. По-друге, необхідний об'єктивний аналіз наявності в кожному потенціальному суб'єкті СК реальних можливостей для участі у проведенні відповідних заходів, та їх координації в середині самого суб'єкта.

Одним із потужних вітчизняних бібліотечно-інформаційних центрів є Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. НБУВ має сформовану протягом багатьох десятиліть цільову аудиторію, яка постійно оновлюється та розширюється через використання бібліотекою сучасних інформаційних платформ. З цього, зокрема, складається ресурсна база НБУВ для участі в СК. Наприклад, у контексті відповідних стратегічних комунікацій НБУВ можуть проводитися наукові конференції, семінари, круглі столи та інші заходи відповідної спрямованості. Додатковим інформаційним ресурсом є організація тематичних книжкових виставок. Крім того, НБУВ має декілька потужних інформаційних ресурсів, які більшою або меншою мірою можуть бути задіяні в СК. Ідеться про задоволення інформаційних запитів користувачів національними електронними інформаційними ресурсами та електронними ресурсами глобального інформаційного простору, організацію якісного доступу до електронних інформаційних ресурсів усім категоріям населення, а також – сприяння можливості інфотворення [20]. Беззаперечно, це стосується самовираження в інформаційній сфері, зокрема формування адекватного ставлення до спроб РФ здійснювати деструктивний вплив на інформаційний простір України. За умов російської агресії значно підвищується роль НБУВ у сприянні інфортворенню в загальнонаціональних інтересах. У структурі бібліотеки значний обсяг роботи в цій царині, зокрема виконується Службою інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ).

СІАЗ має інтелектуальний ресурс, щоб випускати декілька електронних і друкованих інформаційно-аналітичних видань, серед яких «Україна: події, факти, коментарі» і «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки». Співробітники згаданого структурного підрозділу активно використовують

можливості електронних ресурсів НБУВ, на їх основі оперативно готують якісні матеріали для подальшого оперативного реагування на інформаційні виклики та/або формування інформаційної основи сучасного національного розвитку. Завдяки такій діяльності створюються додаткові умови для поліпшення зв'язків вищих органів влади України із суспільством і здійснення якісних стратегічних комунікацій у національному інформаційному просторі. Це має велику цінність під час російського вторгнення, яке супроводжується потужними деструктивними інформаційними впливами з РФ, спрямованими насамперед на те, щоб роз'єднати народ і владу України, і в такий спосіб знищити потужний потенціал супротиву російській агресії з боку українського соціуму.

Висновки та рекомендації. У результаті порівняння вищевказаних підходів щодо стратегічних комунікацій можна дійти висновку про те, що для РФ здебільшого притаманна агресивна спрямованість на просування або зміну культурних цінностей у свідомості цільових аудиторій. У той самий час Захід поступово переходить від розгляду стратегічних комунікацій у контексті суперництва в бік їх сприйняття як засобу конструктивної комунікації. Російська агресія, активна фаза якої триває з 2014 р., спонукає українські експертні й політичні кола розглядати СК, насамперед, у межах протидії деструктивному інформаційному впливу РФ, одним із важливих елементів якого є відповідні наративні конструкції. Загальна ефективність СК підвищується у разі комплексного й системного задіяння в них потенціалу державних і недержавних суб'єктів при відповідному рівні загальної координації. НБУВ має значну ресурсну базу для участі в стратегічних комунікаціях. Співробітники профільних структурних підрозділів бібліотеки активно використовують наявні електронні ресурси, оперативно готують якісні матеріали для подальшого швидкого реагування на інформаційні виклики, а також беруть участь у формуванні інформаційної основи сучасного національного розвитку України. Водночас розробка і виконання єдиного тематичного плану НБУВ щодо участі в стратегічних комунікаціях, у разі його узгодження з відомствами, до безпосередньої компетенції яких віднесено здійснення СК, на наш погляд, могли б сприяти підвищенню ефективності стратегічних комунікацій із протидії деструктивному інформаційному впливу РФ.

Список бібліографічних посилань

1. Hallahan K., Holtzhausen D., Van Ruler B., Vercic D., Siramsh K. Defining Strategic Communication. *International Journal of Strategic Communication*. 2007. No. 1. P. 4. <https://doi.org/10.1080/15531180701285244>
2. NATO Strategic Communications Policy. NATO UNCLASSIFIED. 2009. URL: <http://info.publicintelligence.net/NATO-STRATCOM-Policy.pdf>
3. Cornish P., Lindley-French J., Yorke C. Strategic Communications and National Strategy. A Chatham House Report. September 2011. P. 4. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0911stratcomms.pdf>
4. Corman, S. R., Trethewey, A., Goodall, B. A 21st Century Model for Communication in the Global War of Ideas. From Simplistic Influence to Pragmatic Complexity. Consortium for Strategic Communication. Arizona State University. 2007. Report No. 0701. Pp. 4–14. URL: <https://csc.asu.edu/wp-content/uploads/pdf/114.pdf/>
5. Аулін О. Стратегічні комунікації: участь бібліотечних установ у протидії глобальним інформаційним загрозам. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Вип. 61. 2021. С. 19–27. <https://doi.org/10.15407/np.61.019>
6. Ліпкан В. Поняття і сутність стратегічних комунікацій на сучасному етапі державотворення. GOAL. 2016. URL: <https://goal-int.org/ponyattya-ta-struktura-strategichnix-komunikacij-na-suchasnomu-etapi-derzhavotvorennya/>
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 р. «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України № 47/2017. *Верховна Рада України. Законодавство України* : вебпортал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>
8. Доктрина зі стратегічних комунікацій ВКП 10-00(49).01. *Ukrainian Military Pages*. 2020. URL: https://drive.google.com/file/d/1JAoiuD3A_XSk-O9f-2jVxcE7tEVNnguV/view
9. «Росія бажає миру», а «ЗСУ під прапорами Третього рейху»: як працює розпропаганда під час війни. *Ukrinform*. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3443721-rosia-bazae-miru-a-zsu-pid-praporami-tretogo-rejhu-ak-prasue-rospropaganda-pid-cas-vijni.html>
10. Базар О. Державне інформгентство РФ опублікувало текст з обґрунтуванням геноциду в Україні. *IA LB*. 2022. URL: https://lb.ua/world/2022/04/04/512233_derzhavne_informagentstvo_rf.html
11. Лазарук К. «Война с фейками» та шизофашизм. Як росія створює та поширює дезінформацію. *Інститут масової інформації*. 2022. URL: <https://www.imi.org.ua/monitorings/vojna-s-fejkamy-ta-shyzofashyzm-yak-rosiya-stvoryuye-ta-rozpovsyudzhuye-dezinformatsiyu-i4680613>

12. Управління стратегічних комунікацій. *Міністерство оборони України*. 2020. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/struktura-generalnogo-shtabu/upravlinnya-strategichnih-komunikacij.html>

13. В Україні функціонує унікальний навчально-науковий центр STRATCOM. *Armyinform*. 2020. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/06/26/v-ukrayini-funkcionuye-unikalnyj-navchalno-naukovyj-centr-stratcom/>

14. Центр стратегічних комунікацій Національної академії СБУ. *Academy.ssu*. 2021. URL: <https://academy.ssu.gov.ua/ua/155-pro-centr-stratkomu-centr-strategichnih-komunikacij>

15. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформації. *Smu.dsp*. 2022. URL: <https://smu.dsp.gov.ua/news/tsentr-stratehichnykh-komunikatsii-ta-informatsiinoi-bezpeky-pry-mkip-informuie/>

16. Битва за громадську думку: як Україна воює з Росією на інформаційному фронті. 2022. URL: <https://explainer.ua/bitva-za-gromadsku-dumku-yak-ukrayina-voyuje-z-rosiyeu-na-informatsijnomu-fronti/>

17. Kyiv Stratcom Forum. Український досвід стратегічних комунікацій в умовах війни. *Stratcom*. 2023. URL: <https://stratcom.online/#forum>

18. Горовий В. М. Стратегічні комунікації в науково-інформаційному процесі сучасності. *Вісн. Нац. акад. наук України*. 2021. № 3. С. 3–9. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004112>

19. Дубов Д. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. Стратегічні пріоритети. *ДНУ ІБП НАПрН України*. 2016. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/dubov.pdf>

20. Половинчак Ю. Особливості інтерактивного простору соціальних медіа в контексте реалізації маніпулятивних технологій. *Наук. записки ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. Вип. 5–6 (79–80). С. 183–193. 2018. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/polovynchak_osoblyvosti.pdf

References

1. Hallahan, K., Holtzhausen, D., Van Ruler, B., Vercic, D., Siramsh, K. (2007). Defining Strategic Communication. *International Journal of Strategic Communication* [in English]. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/15531180701285244>

2. NATO Strategic Communications Policy. NATO UNCLASSIFIED (2009) [in English]. Retrieved from <http://info.publicintelligence.net/NATO-STRATCOM-Policy.pdf>

3. Cornish, P., Lindley-French, J., Yorke, C. (2011). Strategic Communications and National Strategy. A Chatham House Report [in English]. Retrieved from <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0911stratcomms.pdf>

4. Corman, S. R., Trethewey, A., Goodall, B. (2007). A 21st Century Model for Communication in the Global War of Ideas. From Simplistic Influence to Pragmatic Complexity. Consortium for Strategic Communication. Arizona State University [in English]. Retrieved from <https://csc.asu.edu/wp-content/uploads/pdf/114.pdf>

5. Aulin, O. (2021). Stratehichni komunikatsii: uchast biblioteknykh ustanov u protydivi hlobalnym informatsiinym zahrozam [Strategic communications: participation of library institutions in countering global information threats]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 61, 19–27. Kyiv [in Ukrainian].

6. Lipkan, V. (2016). Poniattia i sutnist stratehichnykh komunikatsii na suchasnomu etapi derzhavotvorennia. Global Organization of Allied Leadership [The concept and essence of strategic communications at the modern stage of state formation] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://goal-int.org/ponyattya-ta-struktura-strategichnix-komunikacij-na-suchasnomu-etapi-derzhavotvorennia/>

7. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 29 hrudnia 2016 roku Pro Doktrynu informatsiinoi bezpeky Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 47/2017. [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated December 29, 2016 “On the Information Security Doctrine of Ukraine”]: Decree of the President of Ukraine No. 47/2017 [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>

8. Doktryna zi stratehichnykh komunikatsii VKP 10-00 (49).01. [Doctrine of strategic communications of the Ukrainian Communist Party of Ukraine 10-00(49).01]. (2020). *Ukrainian Military Pages* [in Ukrainian]. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1J AoiuD3A_XSk-O9f-2jBxcE7tEVNnguV/view

9. «Rosiiia bazhaie myru», a «ZSU pid praporamy Tretoho reikhu»: yak pratsiuie rosprohahanda pid chas viiny [“Russia wants peace”, and “the Armed Forces of Ukraine under the flags of the Third Reich”: how propaganda works during the war]. (2022). *Ukrinform – Ukrinform* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3443721-rosia-bazae-miru-a-zsu-pid-praporami-tretogo-rejhu-ak-pracue-rosprohahanda-pid-cas-vijni.html>

10. Bazar, O. (2022). Derzhavne informahentstvo RF opublikovalo tekst z obruntuvanniam henotsydu v Ukraini [The State Information Agency of the Russian Federation published a text justifying the genocide in Ukraine].

IA LB – IA LB [in Ukrainian]. Retrieved from https://lb.ua/world/2022/04/04/512233_derzhavne_informagentstvo_rf.html

11. Lazaruk, K. (2022). «Voina s feikamy» ta shyzofashyzm. Yak Rosiia stvoriuie ta poshyriuie dezinformatsiiu [“War with fakes” and schizo-fascism. How Russia creates and spreads disinformation]. *Institut masovoi informatsii – Institute of Mass Information* [in Russian]. Retrieved from <https://www.imi.org.ua/monitorings/vojna-s-fejkamy-ta-shyzofashyzm-yak-rosiya-stvoryuyeta-rozpovsyudzhuye-dezinformatsiyu-i46806>

12. Upravlinnia stratehichnykh komunikatsii [Department of Strategic Communications]. (2020). *Ministerstvo oborony Ukrainy – Ministry of Defence of Ukraine* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.mil.gov.ua/ministry/struktura-generalnogo-shtabu/upravlinnya-strategichnih-komunikacij.html>

13. V Ukraini funktsionuie unikalnyi navchalno-naukovyi tsentr STRATCOM [A unique educational and research center STRATCOM operates in Ukraine]. (2020). *Armyinform* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2020/06/26/v-ukrayini-funkczionuye-unikalnyj-navchalno-naukovyj-czentr-stratcom/>

14. Tsentр stratehichnykh komunikatsii Natsionalnoi akademii SBU [Strategic Communications Center of the National Academy of Security Service of Ukraine]. (2021). *Academy.ssu* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://academy.ssu.gov.ua/ua/155-pro-centr-stratkomu-centr-strategichnih-komunikacij>

15. Tsentр stratehichnykh komunikatsii ta informatsiinoi bezpeky pry Ministerstvi kultury ta informatsii. [Center for Strategic Communications and Information Security under the Ministry of Culture and Information]. (2022). *Smu.dsp* [in Ukrainian]. Retrieved from <https://smu.dsp.gov.ua/news/tsentr-stratehichnykh-komunikatsii-ta-informatsiinoi-bezpeky-pry-mkip-informuie/>

16. Bytva za hromadsku dumku: yak Ukraina voiuie z Rosiieiu na informatsiinomu fronti [The battle for public opinion: how Ukraine is fighting Russia on the information front]. (2022) [in Ukrainian]. Retrieved from <https://explainer.ua/bitva-za-gromadsku-dumku-yak-ukrayina-voyuye-z-rosiyeyu-na-informatsijnomu-fronti/>

17. Kyiv Stratcom Forum. Ukrainskyi dosvid stratehichnykh komunikatsii v umovakh viiny [Kyiv Stratcom Forum. Ukrainian experience of strategic communications in war conditions]. *Stratcom*. (2023) [in Ukrainian]. Retrieved from <https://stratcom.online/#forum>

18. Horovyi, V. M. (2021). Stratehichni komunikatsii v naukovoinformatsiinomu protsesi suchasnosti [Strategic communications in the modern scientific and informational process]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy –*

Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine, 3, 3–9. Kyiv [in Ukrainian].

19. Dubov, D. (2016). *Stratehichni komunikatsii: problemy kontseptualizatsii ta praktychnoi realizatsii. Stratehichni priorytety* [Strategic communications: problems of conceptualization and practical implementation. Strategic priorities]. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <http://ippi.org.ua/sites/default/files/dubov.pdf>

20. Polovynchak, Yu. (2018). *Osoblyvosti interaktyvnoho prostoru sotsialnykh media v konteksti realizatsii manipulyatyvnykh tekhnolohii* [Peculiarities of the interactive space of social media in the context of manipulative technologies implementation]. *Naukovi zapysky IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy – Scientific notes of I. F. Kurasa Institute of Political and Ethnic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 5–6(79–80), 183–193. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/polovynchak_osoblyvosti.pdf

Стаття надійшла до редакції 15.03.2023.

Oleksandr Aulin,

PhD (Philosophy), Senior Researcher,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskyy Ave., Kyiv 03039, Ukraine
e-mail: sozionik@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7304-7182>

Olena Aulina,

PhD (Political Science), Junior Researcher,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
3 Holosiivskyy Ave., Kyiv 03039, Ukraine
e-mail: elena_aulina@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7988-4974>

Strategic Communications in Counteracting Destructive Russian Narratives

The article examines strategic communications carried out by Ukraine, using the available information resources in the context of combating Russian narrative constructions. The foreign and Ukrainian experts' approaches to the definition of the term *strategic communications* are considered. An analysis of the use of narrative structures in the context of negative Russian influence on Ukraine' information space was carried out. Organizational and other measures carried out by Ukrainian participants in strategic communications in the context of countering Russian Federation destructive informational influence were studied. Recommendations for increasing the effectiveness of

Ukraine's strategic communications are given, in particular through the use of libraries additional capabilities. According to the logic of the research, a comparative method was applied (in particular, to compare different approaches to understanding strategic communications), methods of sociology and political science, as well as expert evaluations (during the study of the essential characteristics of Russian narratives and opposition to them from the Ukrainian side). As a result, in particular, it was found that the Russian Federation is characterized by a mostly aggressive focus on promoting or changing cultural values in the minds of target audiences through the use of appropriate narratives. At the same time, the West is gradually moving from considering strategic communications in the context of rivalry towards their perception as a means of constructive communication. Russian aggression, the active phase of which has been ongoing since 2014, prompts Ukrainian experts and political circles to consider strategic communications primarily within the framework of countering the Russian Federation's destructive informational influence, and one of its the most important elements is mentioned narrative constructions. The overall effectiveness of strategic communications increases in the case of complex and systematic use of the capabilities of state and non-state actors, with an appropriate level of overall coordination.

Keywords: strategic communications, narrative, library and information centers, social communications, information security, information space.